

Boekel, 22 maart 2017

**Betreft: Zienswijze Heemkundekring 'Sint Achten op Boekel'
op het 'Ontwerp Omgevingsplan Buitengebied 2016'**

Geacht college van B&W,

In de kadernota voor het bestemmingsplan buitengebied 2016 beschrijft de gemeente haar ambitie met betrekking tot de landschappelijke kwaliteit van het buitengebied. Op pagina 40 staat 'De bestaande landschappelijke structuur van Boekel moet verder versterkt worden om.... de toeristisch-recreatieve sector te ondersteunen en invulling te geven aan een zorgvuldigere landbouw in onze Gemeente. .... De beschreven landschappelijke kwaliteiten moeten ook in het bestemmingsplan beter tot z'n recht komen. Bestaande én nieuwe elementen verdienen de planologische bescherming – en de handhaving daarop – om langdurig in stand gehouden te worden. Dit moet in de regels opgenomen worden. Pagina 41: Bij ontwikkelingen binnen andere sectoren, wonen, werken, landbouw, zorg en recreatie, moet deze karakteristieke zonering van landschapstypologieën nog verder versterkt worden. Dat geldt ook voor de aanwezige oost-west gerichte waterlopen.

De Heemkundekring Sint Achten op Boekel (HKK) ondersteunt van harte deze doelen voor het behoud en versterken van de landschappelijke kwaliteit in Boekel, zeker omdat deze landschapselementen zoals waterlopen, buurtschappen, oude veldwegen en andere landschapselementen ook een cultuurhistorische waarde hebben. De HKK vindt met name het behoud en het versterken van archeologisch erfgoed, cultuurhistorische bebouwing, de kwaliteit van (cultuurhistorische) landschappen, (cultuurhistorische) natuur, landschapselementen die getuigen van de rijke historie van Boekel als bolle akkers, oude veldwegen, restanten van oude groenwallen, schaarhoutbosjes, waterlopen, aardkundige waarden en andere landschapselementen met cultuurhistorische waarde belangrijk. Behoud en versterking van de cultuurhistorische kwaliteit draagt bij aan de identiteit en verbondenheid van de Boekelaar met zijn of haar gemeente, aan zijn of haar welbevinden en gezondheid ook omdat deze waarden kunnen bijdragen aan bedrijfsmatige en toeristisch-recreatieve kwaliteit.

De HKK wil graag bijdragen aan het omgevingsplan door lokale kennis in te brengen. Het is ons opgevallen dat een deel van de in het omgevingsplan genoemde cultuurhistorische waarden niet (als zodanig) op de kaart cq verbeelding zijn opgenomen. Daarnaast wil de HKK uit eigen kennis graag cultuurhistorisch erfgoed inbrengen dat in het omgevingsplan ontbreekt. Zoals afgesproken op 21-2-2017 zal de HKK uiterlijk 12 april 2017 de details en kaarten (zie voorbeeld in bijlage 1) aanleveren met te beschermen cultuurhistorisch erfgoed (zie verslag in bijlage). Tot slot vraagt de HKK dat de gemeente zich laat voorzien van deskundig advies zowel voor het opstellen van een toekomstgericht omgevingsplan voor cultuurhistorisch erfgoed en landschap als voor monitoring en evaluatie van de toestand en ontwikkelingen. De HKK is van mening dat voor een goede evaluatie een vastlegging van de huidige toestand onontbeerlijk is. De HKK vraagt de gemeente om de inbreng van de HKK voor dit omgevingsplan hierin mee te nemen. De HKK is graag bereid om haar kennis van cultuurhistorisch waardevolle landschapselementen zoals oude waterlopen, bleekkuilen, schaapsdriften, restanten van oude veldwegen, (onverharde) historische paden en wegen, oude (bolle) akkers, peelrandbreuken en wijstverschijnselen in te brengen.

Ook wijst de HKK op het belang van handhaving van de regels voor bescherming en de vereiste instandhouding van het cultureel erfgoed.

De systematiek van het omgevingsplan is nieuw voor de HKK. Omdat veel beoordelingsregels geen concrete kwalificaties of kwantificering bevatten is het voor de HKK moeilijk te beoordelen wat abstracties als 'onevenredige' aantasting van de cultuurhistorische waarden of 'volwaardige' afweging van archeologisch erfgoed betekenen. De HKK vraagt daarom dat de gemeente de inwoners van Boekel en, in het bijzonder, de HKK actief bij de belangenafweging betreft en de participatie van de inwoners ondersteunt door actief informatie te verstrekken over plannen met betrekking tot cultuurhistorisch erfgoed bijvoorbeeld door middel van een website of app.

Boekel is van oudsher een boerensamenleving. De traditionele boerensamenleving verdwijnt in een rap tempo. Overall komen oude boerderijen leeg te staan en dit proces zal nog versnellen door de verplichting om binnen 10 jaar asbestvrij te zijn. De vraag is hoe (kennis over en materialen van) deze soms eeuwenoude boerderijen voor toekomstige generaties kunnen worden bewaard. De HKK vraagt daarom de gemeente om een visie te ontwikkelen op het Boekels cultuurhistorisch erfgoed. HKK stelt de volgende elementen voor:

1. Instandhouding en versterking van cultureel erfgoed draagt bij aan de identiteit en verbondenheid van de Boekelaar met zijn of haar gemeente, aan zijn of haar welbevinden en gezondheid ook omdat deze waarden kunnen bijdragen aan bedrijfsmatige en toeristisch-recreatieve kwaliteit.
2. Nieuwe functies moeten zoveel mogelijk op bestaande locaties voorzien worden.
3. Open gebieden vrijhouden van bebouwing.
4. Ruimtebehoefte kan opgelost worden door historische panden te herbestemmen.
5. Waterberging voor een gebied kan goed gecombineerd worden met de oude watersystemen. HKK denkt dan aan het Broek of Goor, het dal van de Aa, wijstgebieden en andere natte gebieden in het voormalige Peelgebied.

De HKK verzoekt om het hierna volgende cultureel erfgoed dat genoemd wordt in omgevingsplan en/of planMER te begrenzen en op te nemen op de kaart cq verbeelding:

1. In het planMER staat in figuur 5.3 op pagina 56 een uitsnede uit de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie. Op de CHW kaart staan de bolle akkers van het Groot Rondeel en het Klein Rondeel (legenda CHW Historische geografie (vlak)). Deze ontbreken op de verbeelding van het omgevingsplan. Ook andere bolle akkers ontbreken. De HKK heeft in de bijlagen aangegeven waar in Boekel nog meer bolle akkers voorkomen en zij zal de gemeente hierover aanvullende informatie geven over beschermenswaardig cultuurhistorisch erfgoed zodat de gemeente dit in het omgevingsplan kan opnemen en van adequate bescherming kan voorzien.
2. Rijksmonumenten zijn niet afgebeeld.
3. Archeologisch waardevolle gebieden die ten onrechte ontbreken op de archeologische beleidskaart: o.a. ter plaatse van de Neerbroek. De HKK zal nadere gegevens over de begrenzing van deze gebieden aanleveren.
4. De Rijksmonumenten Neerbroek 5 en Berkhoek 14 op te nemen als ensemble. Op het terrein van Neerbroek 5 staan meerdere rijksmonumenten bij elkaar en het is aan te bevelen om deze samen als geheel te beschermen. Ook op Berkhoek 14 is de boerderij samen met de bomen die als beschermenswaardig op de Groenkaart staan, als ensemble aan te merken.
5. Ook restanten van de oude kleinschalige buurtschappen (Leurke, Elzen, Aa en de Klein Burgt) zouden als ensemble op de verbeelding kunnen worden opgenomen, waarbij in de regels tenminste de bescherming van karakteristieke bebouwing wordt gegeven.
6. Zichtlijnen op het meest duidelijke deel van de Peelrandbreuk (zie bijlage 2) als beschermenswaardig op te nemen en daarmee intact te houden.

In aanvulling op het hiervoor genoemde cultuurhistorische erfgoed beschikt de gemeente Boekel gelukkig nog over meer waardevol erfgoed. Ook dit bevelen wij van harte aan om op te nemen in het omgevingsplan omdat behoud en versterking van het cultuurhistorisch erfgoed ten goede zal komen aan de landschappelijke kwaliteit van Boekel en van de karakteristieke buurtschappen in het bijzonder.

1. De HKK is van mening dat de gemeente Boekel meer beeldbepalende gebouwen bezit dan er als monument of te beschermen en behouden karakteristieke bebouwing is afgebeeld. In aansluiting op de toelichting in paragraaf 3.3.4 vraagt de HKK de gemeente om een aantal panden uit de Monumenten Inventarisatie (MIP) 1992 op te nemen in het Omgevingsplan. Ook zijn er panden die in de MIP ontbreken maar wel degelijk cultuurhistorisch van waarde zijn zoals Neerbroek 10. De HKK zal hiervan nog een lijst aanleveren en de gemeente van de benodigde argumentatie voorzien. De HKK stelt voor om ten minste van alle karakteristieke buurtschappen, de parels van Boekel, een of meer boerderijen als karakteristiek monument op te nemen.
2. Cultuurhistorische waarden die ontbreken op de kaart van de provincie zoals restanten van oude veldwegen en oude akkercomplexen. Een voorbeeld is de Nellendijk (zie bijlage 3) welke van oudsher de verbinding met Erp en Veghel vormde dus voordat eind 19^e eeuw de verharde weg werd aangelegd die nu de hoofdweg naar Erp is. Een ander voorbeeld is het akkercomplex van de Elzen. Wij bevelen aan om een cultuurhistorische inventarisatie uit te voeren om de schaarse nog in Boekel aanwezige restanten van de historische boerensamenleving en van de ontginningsgeschiedenis vast te leggen zodat deze beschermd en behouden kunnen blijven en waar mogelijk versterkt.
3. Het omgevingsplan beoogt om karakteristieke bebouwing te behouden en beschermen (pagina 44 van de Kadernota). HKK stelt voor om bij de begrippen in artikel 1 van de regels een definitie van karakteristieke bebouwing op te nemen.

Tot slot heeft de HKK de volgende aanvullingen en correcties voor de regels:

1. Rijksmonumenten genieten bescherming volgens de Monumentenwet. In 2010 is de monumentenvergunning opgegaan in een integrale omgevingsvergunning en meer nog dan voorheen is de gemeente als bevoegd gezag verantwoordelijk voor de vergunningsprocedures voor rijksmonumenten en daarmee voor bescherming en behoud van rijksmonumenten en de handhaving daarvan.
2. De HKK stelt voor om in de regels op te nemen dat bolle akkers en andere reliëfrijke landschapselementen van geomorfologische waarde niet geëgaliseerd en vergraven mogen worden. Ook boomteelt zou hier verboden moeten worden omdat de humusrijke esgrond met de boomkluiten wordt afgevoerd waardoor op den duur egalisatie optreedt. Ook doet opgaande teelt afbreuk aan het historische open karakter van deze bouwlandcomplexen.
3. De HKK wil graag in de regels voor de functie Groen de regel opnemen dat bij onderhoud en herinrichting het (historisch) groen in stand wordt gehouden en waar mogelijk versterkt en dat in geval van herbepanting wordt gekozen voor (historisch) passende struik- en boomsoorten.
4. Grenswaterlopen. De Meerkenloop, Landmeerse loop, Leijgraaf en Aa zijn zowel de historische (vanaf 1313) als actuele grenzen van Boekel. Een deel van de Leijgraaf is onlangs verlegd richting Erp. HKK verzoekt gemeente om in het kader van de versterking van de landschappelijke kwaliteit en van de cultuurhistorische identiteit te stimuleren dat: 1) deze grenswaterlopen als zodanig herkenbaar zijn en daarvoor bijvoorbeeld de oude grenspaal die ooit de grens van het Land van Ravenstein met de Republiek der Verenigde Nederlanden aangaf, in ere te herstellen; en 2) de bereikbaarheid van deze lopen en beken te verbeteren door bijvoorbeeld een voetpad erlangs aan te leggen.
5. De HKK vraagt de gemeente om in de regels op te nemen dat onverharde wegen niet verhard of half verhard mogen worden.
6. De HKK vraagt de gemeente om in de regels op te nemen dat niet alleen bij slopen (artikel 113) maar ook bij aanpassing en verbouwing van een monument of te beschermen en behouden karakteristieke bebouwing een omgevingsvergunning vereist is.
7. De HKK vraagt om de regels waartoe de gemeente volgens de Erfgoedwet is gehouden op te nemen in het omgevingsplan of een verwijzing hiernaar op te nemen. Dit betekent onder meer dat de gemeente ten aanzien van Rijksmonumenten een instandhoudingsplicht heeft en hierop moet handhaven. Dit geldt overigens ook voor het overige cultuurhistorisch erfgoed.
8. De HKK vraagt de gemeente om een regel op te nemen dat een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd wanneer functieverandering van monumenten en karakteristieke bebouwing of werkzaamheden een negatieve invloed kunnen hebben op de waarde van deze monumenten en bebouwing.
9. Artikel 111 en 112 missen bij een aantal monumenten of te beschermen en behouden karakteristieke bebouwing o.a. gemeentemonument Arendsnest 16.
10. In de lijst met 22 karakteristieke gebouwen komt Burgt 15 tweemaal voor. HKK vermoedt dat hier sprake is van een typefout en dat een van de twee Burgt 1-3 moet zijn.
11. Met gemeentemonument Oudelaan 12 wordt waarschijnlijk een monument aan de Kluisstraat 2 bedoeld. Oudelaan 12 is namelijk geen officiële straatnaam.

De HKK verzoekt om de hierboven genoemde aanvullingen en correcties op te nemen in het omgevingsplan.

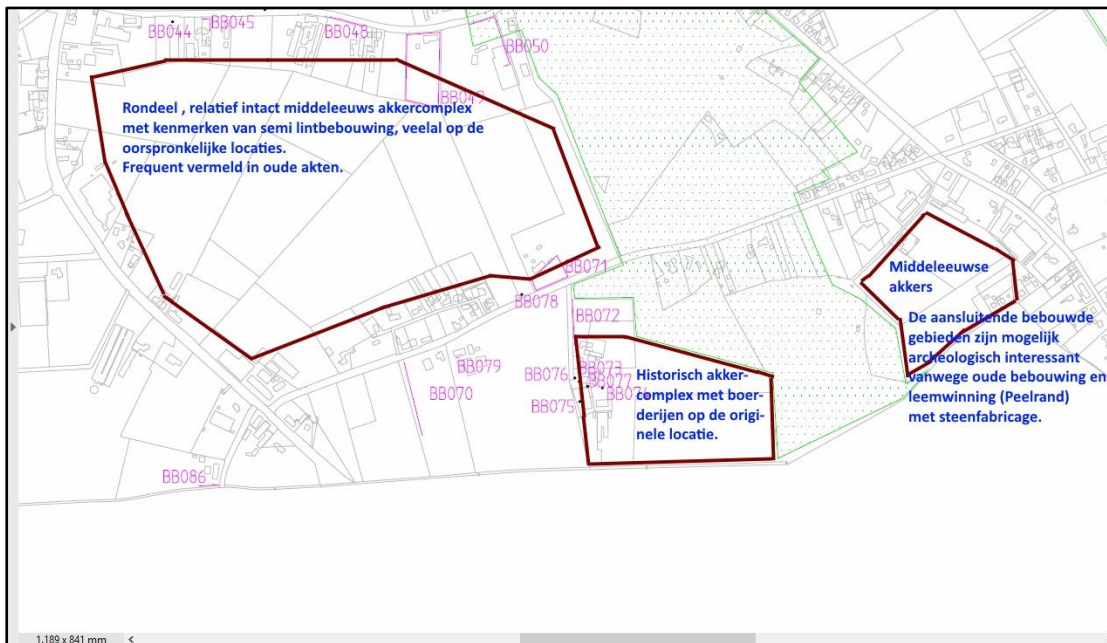
Tot slot vraagt HKK de gemeente om het mogelijk te maken dat cultuurhistorisch erfgoed en karakteristieke bebouwing kan worden toegevoegd aan (of verwijderd uit) het omgevingsplan zoals dat voor archeologisch erfgoed en gemeentemonumenten is geregeld.

De HKK wenst de gemeente veel succes bij de verdere vervolmaking van dit omgevingsplan en zij is altijd bereid om haar kennis van de historie van Boekel in te brengen en om mee te denken over het behoud en versterking van het Boekels erfgoed.

Met hartelijke groet, mede namens de Heemkundekring Sint Achten op Boeckel,

Martha van Eerdt
bestuurslid

heemkundeboekel@hotmail.com

Bijlage 1

